

יבמות כה

עניין: אדם קרוב אצל עצמו

גמ' חגיגה טז.

שנאמר ^א אלוף געורי אתה ^ב שמא תאמר מי מעיד בי אבני ביתו וקורות ביתו של אדם הם מעידין בו שנאמר ^ג כי אבן מקיר תזעק וכפים מעין יעננה ^ד וחכ"א נשמתו של אדם מעידה בו שנאמר ^ה משכבת חיקך שמור פתחי פיך אי זו היא דבר ששוכבת בחיקו של אדם הוי אומר זו נשמה ר' זריקא אמר שני מלאכי השרת המלוין אותו הן מעידין בו שנאמר ^ו כי מלאכיו יצוה לך לשמוך בכל דרכך ^ז וחכ"א ^ח אבריו של אדם מעידין בו שנאמר ^ט ואתם עדי נאם ה' ואני אל: ^י מתני' ^{יא} יוסי ^{יב} בן יעזר אומר

תולעת יעקב סוד שעיר המשתלח
ולפרט החטא, וכל המטודה אין דינו מסור כי אם צידו של הקצ"ה ורחוס הוא ונחס על הרעה. ולפי שהאדם קרוב אלל עצמו אינו נידון על פיו שנאמר (שמות כג, ט) אשר ירשיעון אלהים, ואמרו רז"ל (ב"ק סד, ג) פרט למרשיע את עצמו. והעושה כן הקצ"ה מעביר לו על כל פשעיו דכתיב (תהלים לג, ה) אמרתי אודה עלי פשעי לה', אמר רפ"י, ואתה נשאת עון חטאתי סלה (זוהר ס"ג כ, א). ונתקנו חמס

חיד"א קונטרס דברים אחדים דרוש יא

אכן, אנן מה נענה, דמדברי הגאונים והרא"ש והרדב"ז והרא"ם מוכח להפך, דאין מענישין ואין מלקין על פיו, וכמ"ש בעניותנו בס' הקטן ברכי יוסף ח"מ סי' ל"ד אות ל"ג עש"ב, וקמה וגם נצבה חקירתנו במקומה:

ויראה, במ"ש רבינו ירוחם סוף נתיב י"ח משם תשובת הגאונים, הבא לב"ד, ואמר, הרגתי את הנפש, או חללתי שבת, או עברתי עבירה, אין מנדין אותו ואין מלקין אותו, ואין פוסלין אותו לעדות, דאין משים עצמו רשע. אבל אם רצה לעשות תשובה, מלקין אותו ועושין לו כפרה, וזו היא כפרתו, דמלקות במקום מיתה. והא דאמר רבא, אין אדם משים עצמו רשע, לא לענין כריתות, אלא לענין מיתות ב"ד, כך כתבו הגאונים בתשובה, עכ"ד. שמעינן, דאם רצה לעשות תשובה, מלקין אותו. ועוד משמע, דדוקא בדיני אדם, אמרו, אין אדם משים עצמו רשע, אבל בדיני שמים, כגון כריתות, לא אתמר. ומעתה ניחא דאמרו רז"ל, ע"פ, עוברי בעמק הבכא, דהרשעים מודים, ואומרים, שהדין אמת. וא"כ, כשהנשמה ואברים מודים ומעידין, הוא חרטה וחזרה אמיתית, להצדיק דינו יתברך, והו"ל, כמי שרוצה לעשות תשובה, דבקבלת העונש יהיה לו תקון באתרית הימים. ועוד,

ואפשר, בחקירה אחת, דיש לחקור במ"ש רז"ל, דהנשמה היא כותבת וחותמת כל מעשיו, כמ"ש, וביד כל אדם יחתום. וכן אמרו בזהר, דאבריו הם מעידין עליו. והיינו דאמרו רז"ל, קורות ביתו הם מעידין עליו, כמ"ש ברעיא מהימנא ח"ג דף רע"ה, וכן ביאר באורך בספר עמודיה שבעה עמוד ד' סי' כ"ג. ויש לחקור, דהא קי"ל, אין אדם משים עצמו רשע, ואיך הנשמה והאברים מעידין על עצמן, והלא אין עדותן עדות, דאין אדם משים עצמו רשע, ולפום דינא, לכאורה, האי סהדותא לא מהניא, מגן שויא על פי התורה:
ואולם, יש לישב, דחזינא להרב מהר"ש בן הרשב"ץ סי' תקל"א וסי' תקמ"ד, שכתב, דהא דאין אדם משים עצמו רשע, לעדות דוקא אתמר, אבל מי שהודה על עצמו שעבר עבירה, מענישין אותו, ע"ש. וכפי זה ניחא, דכיון דהנשמה מודה, והיא חותמת על כל דבר פשע, מהני להענישו. וכן מ"ש, שאבריו של אדם מעידין עליו, כמ"ש במדרשים ובוהר ובחגיגה דף י"ו, היינו, דמהני הודאתם לחייבו ולהענישו.